

СЕКЦІЯ 1 МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИ СОЦІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

СУТНІСТЬ ТА МЕЖІ ПОНЯТТЯ «ХАРЧОВИЙ НАРАТИВ» У МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

THE ESSENCE AND LIMITS OF THE CONCEPT OF “FOOD NARRATIVE” IN INTERDISCIPLINARY RESEARCH

У статті подано комплексний аналіз сутності та меж поняття «харчовий наратив» у контексті міждисциплінарних досліджень. Розглянуто підходи до визначення поняття «наратив» у науковій літературі, що охоплюють його тлумачення як послідовного викладу взаємопов'язаних подій, форми організації думки, способу представлення світогляду та засобу фіксації взаємозв'язків між людьми, часом і світом. Проаналізовано переваги та недоліки окремих інтерпретацій, що дозволило виявити спільні риси – структуру, комунікативну орієнтацію та здатність відображати суб'єктивний погляд на реальність.

Досліджено поняття «харчова поведінка», яке в наукових джерелах визначається як система дій, звичок і стереотипів, що формуються під впливом фізіологічних потреб, психологічних чинників, культурних норм і соціальних контекстів. Зазначено, що сучасні підходи поєднують фізичний, емоційно-мотиваційний, соціальний і культурний виміри харчової поведінки, що дозволяє інтерпретувати її як складне багатовимірне явище.

На основі синтезу обох категорій сформульовано визначення поняття «харчовий наратив» як структурованої вербальної або візуальної оповіді, що відтворює та інтерпретує досвід, цінності й уявлення, пов'язані з харчовою поведінкою, та виступає засобом передачі культурних, соціальних і особистісних сенсів у сфері харчування. Визначено особливості поняття «харчовий наратив», серед яких – поєднання матеріального та символічного вимірів, міждисциплінарний характер, залежність від культурного та історичного контексту, а також здатність формувати емоційно забарвлені образи їжі, що впливають на поведінкові установки. Окреслено межі поняття, підкреслено, що воно не охоплює всі аспекти харчування як біологічного процесу, а зосереджується на його репрезентації та інтерпретації у вигляді наративних структур. Цей термін переважно використовується в гуманітарних і соціальних науках, зокрема в культурології, комунікаційних дослідженнях, медіадослідженнях, антропології та соціології.

Отримані результати дозволяють уточнити понятійний апарат сучасних міждисциплінарних досліджень харчової поведінки та відкривають перспективи подальшого вивчення функцій і типології «харчових наративів» у медійному та культурному просторі.

Ключові слова: наратив, харчова поведінка, харчовий наратив, межі харчового наративу.

The article provides a comprehensive analysis of the essence and limits of the concept of

“food narrative” in the context of interdisciplinary research. It examines approaches to defining the concept of “narrative” in scientific literature, covering its interpretation as a sequential account of interrelated events, a form of organizing thought, a way of representing worldview, and a means of recording the interrelationships between people, time, and the world. The advantages and disadvantages of individual interpretations are analyzed, which made it possible to identify common features – structure, communicative orientation, and the ability to reflect a subjective view of reality.

The concept of “food behavior” is explored, which in scientific sources is defined as a system of activities, actions, habits, and stereotypes that are formed under the influence of physiological needs, psychological factors, cultural norms, and social contexts. It was noted that modern approaches combine the physical, emotional-motivational, social, and cultural dimensions of eating behavior, which allows it to be interpreted as a complex multidimensional phenomenon.

Based on the synthesis of both categories, the concept of “food narrative” is defined as a structured verbal or visual story that reproduces and interprets experiences, values, and ideas related to food behavior and serves as a means of transmitting cultural, social, and personal meanings in the field of nutrition. It is emphasized that the “food narrative” acts as a communicative tool that combines individual experience with collective memory and is an important mechanism for identity formation through gastronomic practices.

The peculiarities of the concept of “food narrative” have been identified, including the combination of material and symbolic dimensions, interdisciplinary nature, dependence on cultural and historical context, as well as the ability to form emotionally colored images of food that influence behavioral attitudes. The boundaries of the concept are outlined, emphasizing that it does not cover all aspects of nutrition as a biological process, but focuses on its representation and interpretation in the form of narrative structures. The concept is mainly used in the humanities and social sciences, particularly in cultural studies, communication studies, media studies, anthropology, and sociology.

The results obtained allow us to refine the conceptual apparatus of contemporary interdisciplinary studies of food culture and open up prospects for further study of the functions and typology of “food narratives” in the media and cultural space.

Key words: narrative, food behavior, food narrative, boundaries of food narrative.

УДК 316.77:641.5
DOI <https://doi.org/10.32782/hbts.76.1>
Стаття поширюється на умовах
ліцензії CC BY 4.0

Гладченко О.В.
аспірант філософського факультету
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

У сучасних гуманітарних і соціальних науках спостерігається зростання інтересу до вивчення культурних і комунікативних аспектів харчування, що зумовлено як глобалізаційними процесами, так і зміною харчових практик під впливом медіа та соціокультурних трансформацій. Одним із перспективних напрямів є аналіз «харчового нарративу» як феномена, що поєднує матеріальний та символічний виміри харчування, інтегруючи фізіологічні, психологічні, культурні та соціальні аспекти у цілісну оповідь. Однак науковий дискурс поки що не має усталеного розуміння сутності та меж цього поняття, що ускладнює його застосування у міждисциплінарних дослідженнях та практичних проєктах, пов'язаних із комунікацією, культурною політикою, медіа та гастрономічним туризмом. Крім того, вивчення харчових наративів відкриває перспективи для глибшого розуміння культурних, психологічних та соціальних аспектів харчової поведінки, що робить тему актуальною для поєднання гуманітарного, соціального та філософського знання.

Для з'ясування теоретичних засад, на яких базується аналіз харчових наративів, важливим є розгляд наукових інтерпретацій поняття «наратив». Оскільки це поняття активно використовується в літературознавстві, культурології, соціології та психології, його зміст варіюється залежно від дослідницької перспективи. Зокрема, аналіз наведених в табл. 1 визначень поняття «наратив» демонструє різноманітність підходів до його розуміння та інтерпретації, що зумовлено як міждисциплінарним статусом терміна, так і специфікою дослідницьких завдань, у межах яких він застосовується.

Визначення, запропоноване О. В. Азаренко та співавторами, акцентує увагу на структурно послідовному аспекті наративу як розповіді про взаємопов'язані події, представленої у вигляді слів або образів [1, с. 204]. Перевагою цього підходу є його

чіткість та універсальність, що дозволяє застосовувати його в літературознавчих та медіаознавчих дослідженнях. Недоліком є деяка обмеженість у поясненні комунікативної функції наративу та його соціокультурного виміру, адже зосередженість на формі не розкриває глибинних смислів і цілей оповіді.

Позиція О. І. Афанасьєва розглядає наратив як історію або сукупність історій, які суб'єкти комунікації розповідають один одному та які лежать в основі будь-якого тексту [2, с. 79]. Перевагою цього визначення є наголос на комунікативній природі наративу та його універсальності в текстотворенні. Воно охоплює як усні, так і письмові форми, що підкреслює його широке застосування. Водночас недоліком можна вважати надмірну загальність, через що втрачається чітке окреслення меж терміна, а його функції та механізми реалізації залишаються поза увагою.

Визначення, запропоноване І. А. Броварською, наголошує на організації думки за допомогою мовних засобів, що сприяє формуванню особистої цілісності, колективної солідарності та легітимізації колективних переконань, емоцій і дій [3, с. 23]. Його перевага полягає у розкритті соціальної та психологічної функцій наративу, що дозволяє розглядати його як інструмент конструювання ідентичності. Недоліком є те, що у визначенні відсутня безпосередня вказівка на структурно-часову природу наративу, що може ускладнити його застосування в аналізі конкретних текстових форм.

Т. В. Кушнірова трактує наратив як певний погляд на світ, світовідчуття, що проєктується через ракурс бачення наратора, який може змінюватися залежно від обраної «маски» [4, с. 32]. Сильним боком цього визначення є увага до суб'єктивності та позиційності оповіді, що відкриває перспективи для аналізу авторської стилістики. Однак недоліком можна вважати надмірну метафоричність та брак формальної ознаки, яка б дозволила

Таблиця 1

Визначення поняття «наратив» в науковій літературі

Автор	Визначення	Ключовий аспект визначення
Азаренко О. В. та співавтори	Самостійно створена розповідь про деяку множину взаємопов'язаних подій, представлена читачеві або слухачеві у вигляді послідовності слів або образів [1, с. 204].	Розповідь про взаємопов'язані події у послідовності слів або образів.
Афанасьєв О. І.	Деяка розповідь, історія або сукупність історій, які суб'єкти комунікації розповідають один одному і які лежать в основі будь-якого тексту, усного чи письмового [2, с. 79].	Історія або сукупність історій як основа комунікації.
Броварська І. А.	Організація думки за допомогою мовних засобів, яка сприяє створенню відчуття особистої цілісності та колективної солідарності, а також легітимізує колективні переконання, емоції і дії [3, с. 23].	Організація думки для формування цілісності і колективності.
Кушнірова Т. В.	Певний погляд на світ, світовідчуття, що проєктується через ракурс бачення наратора, котрий може бути різним, залежно від маски, яку він приміряє [4, с. 32].	Світовідчуття через нараторський ракурс і маску.
Степанова Л. В.	Фіксація реальної чи уявної історії у вигляді розповідного тексту, в якому тісно взаємопов'язані людина і світ, буття та час, свідомість і мова [5, с. 113].	Взаємозв'язок людини, світу, часу, свідомості у розповідному тексті.

легко відрізнити наратив від інших форм тексту чи дискурсу.

Л. В. Степанова визначає наратив як фіксацію реальної чи уявної історії у вигляді розповідного тексту, в якому взаємопов'язані людина і світ, буття та час, свідомість і мова [5, с. 113]. Перевагою цього підходу є інтеграція філософського та лінгвістичного вимірів наративу, що дає змогу аналізувати його як багатопланову структуру. Недоліком є те, що таке визначення має досить складну, майже філософську побудову, що може ускладнити його практичне застосування у вузьких емпіричних дослідженнях.

Узагальнюючи, можна зазначити, що всі розглянуті визначення відображають певний аспект багатогранної сутності наративу – від його структурної організації до комунікативної функції та світоглядного змісту. Разом вони демонструють, що наратив варто розуміти як синтетичне явище, яке одночасно має текстову форму, виконує комунікативну та соціокультурну функції, а також відображає індивідуальну та колективну свідомість. Водночас жодне з визначень не охоплює повною мірою усі ці виміри, що відкриває можливість для формулювання власного уточненого підходу.

У цьому дослідженні пропонується таке визначення: наратив – це структурована та цілеспрямована розповідь про взаємопов'язані події, що передається у вербальній, візуальній або змішаній формі та виконує комунікативну, когнітивну і соціокультурну функції, відображаючи індивідуальний і колективний досвід. Таке визначення поєднує структурний, комунікативний та ціннісний виміри поняття, що дозволяє застосовувати його як у текстологічних і літературознавчих аналізах, так і в соціогуманітарних дослідженнях, включно з вивченням харчових наративів. Саме така інтеграція різних аспектів забезпечує методологічну гнучкість і дозволяє зберегти точність під час аналізу явищ, які перебувають на перетині культурних, соціальних і комунікативних процесів.

Переходячи від загального розуміння «наративу», доцільно звернутися до концепту «харчова поведінка» як ключового складника досліджуваного явища. Оскільки харчова поведінка охоплює широкий спектр фізіологічних, психологічних і соціальних процесів, вона є багатовимірним явищем, а її аналіз створює підґрунтя для розуміння того, як харчові звички, вподобання та обмеження відображаються у культурних та індивідуальних оповідях. Аналіз наукових підходів до визначення поняття «харчова поведінка», наведених у табл. 2, демонструє його багатогранність і міждисциплінарну природу.

І. О. Гордієнко та К. В. Давидова розглядають харчову поведінку як загальний термін для позначення системи активностей, пов'язаних із задоволенням потреби людини у їжі [6, с. 28]. Перевагою такого визначення є його лаконічність і широта охоплення, що робить його зручним для загальнонаукового вжитку. Однак недоліком можна вважати надмірну узагальненість, через яку втрачається деталізація психологічних, соціокультурних і фізіологічних аспектів, важливих для розуміння складних механізмів харчової поведінки.

Визначення, запропоноване Л. П. Міщихою та О. В. Чіляк, конкретизує поняття, включаючи до нього фізичні процеси прийому їжі (пережовування, ковтання, засвоєння), а також психологічні й соціальні чинники, що впливають на якість та кількість спожитої їжі [7, с. 89]. Перевагою такого підходу є міждисциплінарність та комплексність, адже воно поєднує біологічні, психологічні й соціальні аспекти. Недоліком можна вважати надмірну орієнтацію на процесуальну сторону харчування, тоді як питання мотивацій та індивідуальних смакових уподобань залишаються менш вираженими.

Підхід Т. А. Пашко фокусується на звичках і стереотипах харчування, смакових перевагах, режимі прийому їжі та реакціях у стресових ситуаціях [8, с. 208]. Перевагою цього визначення є акцент на поведінкових паттернах і контекстуальних змін-

Таблиця 2

Визначення поняття «харчова поведінка» в науковій літературі

Автор	Визначення	Ключовий аспект визначення
Гордієнко І. О., Давидова К. В.	Загальний термін, що використовується для позначення системи активностей, пов'язаних із задоволенням потреби людини у їжі [6, с. 28].	Система активностей, пов'язаних із задоволенням потреби у їжі.
Міщиха Л. П., Чіляк О. В.	Сукупність дій, які особа здійснює у процесі прийому їжі, включає в себе не тільки фізичні процеси (пережовування, ковтання, засвоєння їжі), але й психологічні та соціальні чинники, що впливають на якість та кількість спожитої їжі [7, с. 89].	Фізичні, психологічні та соціальні дії в процесі прийому їжі.
Пашко Т. А.	Сукупність звичок, пов'язаних з прийомом їжі, смакові переваги, режим харчування, дієти, стереотип харчування в повсякденних умовах та у стресових ситуаціях [8, с. 208].	Харчові звички, переваги, режим і стереотипи харчування.
Смутчак С. В.	Спосіб, яким людина обирає, споживає і регулює своє харчування; він охоплює не лише вибір продуктів і порцій, а й різні аспекти зв'язані з харчуванням, такі як мотивація, емоції, звички, культурні та соціальні впливи, а також фізіологічні потреби [9, с. 102].	Комплексний спосіб вибору і регуляції харчування з урахуванням мотивації, емоцій, звичок, культурних і фізіологічних факторів.

них, що робить його корисним у психологічних та соціологічних дослідженнях. Проте воно не охоплює фізіологічного та культурного складників у повному обсязі, а також не враховує роль свідомого вибору та регуляції харчування.

Найбільш комплексним серед наведених є визначення С. В. Смутчака, де харчова поведінка описується як спосіб вибору, споживання і регуляції харчування, що включає мотивацію, емоції, звички, культурні та соціальні впливи, а також фізіологічні потреби [9, с. 102]. Перевагою є інтеграція біологічних, психологічних і соціокультурних чинників, що дозволяє бачити харчову поведінку як складну систему. Недоліком можна вважати деяку перевантаженість визначення переліком компонентів, що може ускладнити його використання в емпіричних дослідженнях без попередньої операціоналізації понять.

Узагальнюючи результати аналізу, можна зробити висновок, що харчова поведінка – це складне, багаторівневе явище, яке поєднує фізіологічні, психологічні, культурні та соціальні аспекти. Кожне з розглянутих визначень висвітлює лише окремі його сторони: від загального позначення системи активностей до деталізованого опису мотивацій і соціокультурних впливів. Жодне з них не є універсальним, проте разом вони створюють цілісну картину, яка дозволяє сформулювати уточнене, інтегративне визначення. У цьому дослідженні пропонується таке визначення: харчова поведінка – це цілеспрямована та багатокомпонентна система дій, звичок і рішень, пов'язаних із вибором, споживанням та регуляцією їжі, що формується під впливом фізіологічних потреб, психологічних факторів, культурних норм і соціального контексту. Таке визначення поєднує ключові структурні та функціональні аспекти явища, що робить його релевантним для міждисциплінарних досліджень. Його перевага полягає в тому, що воно охоплює як об'єктивні (біологічні й соціальні), так і суб'єктивні (емоційні, мотиваційні) складники, забезпечуючи можливість системного аналізу та порівняння харчової поведінки у різних культурних і соціальних умовах. Саме такий підхід дозволяє коректно інтегрувати поняття «харчова поведінка» у ширший концепт «харчового наративу» як форми відображення і репрезентації харчових практик у дискурсі.

На основі поєднання ключових характеристик понять «наратив» та «харчова поведінка» у цьому дослідженні пропонується таке визначення: харчовий наратив – це структурована цілісна розповідь у вербальній, візуальній або змішаній формі, що відтворює, інтерпретує та осмислює індивідуальний чи колективний досвід, пов'язаний із вибором, споживанням, регуляцією та символічним значенням їжі у фізіологічному, психологічному, культурному й соціальному вимірах. Таке визначення ґрунтується на розумінні наративу не лише як послідовної історії про взаємопов'язані події, але і як засобу комунікації, формування ідентичності та відображення світогляду. Водночас воно інте-

грує комплексне бачення харчової поведінки, що охоплює фізіологічні, емоційні, культурні та соціальні фактори, які визначають стратегії і звички харчування. Запропонована дефініція дозволяє врахувати як матеріальну (практичну) сторону харчування, так і його символічний, культурний та ціннісний виміри, що є особливо важливим у міждисциплінарних дослідженнях. Такий підхід забезпечує методологічну гнучкість, адже «харчовий наратив» може аналізуватися у літературознавчому, соціологічному, психологічному, антропологічному та маркетинговому контекстах, не втрачаючи своєї концептуальної чіткості.

Після уточнення визначення необхідно розглянути специфіку поняття, щоб виявити його змістові та структурні параметри. Зокрема, особливістю харчового наративу є те, що він виступає не лише описом певних харчових практик, а й засобом їх інтерпретації та символічного переосмислення. У структурі харчового наративу поєднуються реальні факти, особисті спогади, культурні коди та емоційно забарвлені образи, які разом формують цілісну історію про досвід, пов'язаний із їжею. Такий наратив часто функціонує на межі матеріального та нематеріального: з одного боку, він відображає конкретні дії, пов'язані з вибором, приготуванням чи споживанням їжі, а з іншого – наділяє ці дії значеннями, що виходять за межі фізіологічних потреб. Важливою особливістю є його культурна зумовленість: харчові наративи відтворюють соціальні норми, традиції, ритуали та символи, закріплені у колективній пам'яті. Водночас вони мають індивідуальний вимір, адже кожна людина інтерпретує власний харчовий досвід крізь призму особистої історії, сімейних традицій, емоційних переживань і життєвих контекстів. Ще однією особливістю є міжмедійність: харчові наративи можуть бути втілені не лише у письмових чи усних текстах, але й у візуальних форматах – від живопису й фотографії до кінематографа та цифрових медіа. Завдяки цьому вони мають широкий потенціал для міждисциплінарного вивчення, поєднуючи підходи з літературознавства, культурології, соціології, психології, антропології та медіазнавства. Таким чином, харчовий наратив вирізняється багатовимірністю, символічною насиченістю та здатністю інтегрувати як особистісні, так і колективні сенси, що робить його важливим інструментом для дослідження взаємодії людини та культури через призму харчування.

Визначення меж поняття «харчовий наратив» є ключовим для його коректного застосування в наукових дослідженнях, адже надмірне розширення або звуження цього терміна може призвести до зміщення аналітичного фокусу. Однією з головних меж є необхідність наявності оповідної структури: опис харчових продуктів, рецептів або дієтичних рекомендацій без сюжетного та смислового розвитку не може вважатися повноцінним харчовим наративом. Так само межа проходить між реальними харчовими практиками та їх репрезен-

тацією: наратив завжди передбачає певний рівень інтерпретації чи символізації досвіду, що відрізняє його від чисто утилітарного опису процесу харчування. Іншим критерієм є зв'язок із культурним і соціальним контекстом: навіть індивідуальна історія про їжу набуває ознак харчового наративу лише тоді, коли вона відображає певні колективні значення, норми або стереотипи. Межі поняття також визначаються його тематичною спрямованістю: харчовий наратив має фокусуватися на досвіді, пов'язаному з їжею, а не використовувати її як випадковий або другорядний елемент сюжету. У міждисциплінарних дослідженнях важливо враховувати, що харчовий наратив не тотожний ані гастрономічній літературі, ані етнографічним описам харчування, хоча може з ними перетинатися. З іншого боку, він не обмежується лише художнім текстом, адже може існувати у формі усної оповіді, візуального ряду чи мультимедійного контенту. Таким чином, межі харчового наративу встановлюються за сукупністю ознак, таких як наявність сюжетної побудови, фокус на харчовому досвіді, культурно-соціальна релевантність і символічна насиченість. Це забезпечує точність поняття та дозволяє використовувати його як ефективний аналітичний інструмент у гуманітарних та соціальних дослідженнях.

Проведений аналіз показав, що поняття «наратив» у науковій літературі трактується як структурована послідовність взаємопов'язаних подій, яка виконує комунікативну, когнітивну та соціокультурну функції, відображаючи індивідуальний і колективний досвід. Його зміст варіюється залежно від дослідницької перспективи – від акценту на формально-структурних ознаках до розгляду наративу як інструмента формування ідентичності та вираження світогляду. Поняття «харчова поведінка» постає як комплексна система дій, звичок і рішень, пов'язаних із вибором, споживанням та регуляцією їжі, яка формується під впливом фізіологічних потреб, психологічних чинників, культурних норм і соціального середовища. Його багатовимірність зумовлює необхідність інтеграції знань із різних дисциплін – від медицини й психології до культурології та соціології. Поєднання цих двох концептів дозволило сформулювати визначення «харчового наративу» як структурованої цілісної розповіді у вербальній, візуальній або змішаній формі, що відтворює, інтерпретує та осмислює індивідуальний чи колективний досвід, пов'язаний із вибором, споживанням, регуляцією та символічним значенням їжі у фізіологічному, психологічному, культурному й соціальному вимірах. Особливістю харчового наративу є його здатність інтегрувати матеріальний і символічний виміри харчування, поєднуючи індивідуальні історії з колективними сенсами та культурними кодами, а також існувати в різних медіальних формах. Межі цього поняття визначаються наявністю сюжетної побудови, фокусом на

харчовому досвіді та його соціокультурною релевантністю, що відрізняє харчовий наратив від утилітарних описів їжі або випадкових згадок про неї в інших контекстах. Загалом, сутність харчового наративу полягає у відображенні та переосмисленні харчової поведінки через оповідні структури, а його межі забезпечують збереження концептуальної чіткості та можливість міждисциплінарного аналізу.

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямі полягають у поглибленому вивченні специфіки харчових наративів у різних культурних, медійних та історичних контекстах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Азаренко О. В., Гончаренко Ю. Ю., Дівізійнюк М. М., Камишенцев Г. В., Фаррахов О. В. Математична модель впливу процесу поширення інформації у соціальних мережах на досягнення визначеного стратегічного наративу громадської думки населення. *Grail of Science*. 2023. № 31. С. 202–211.
2. Афанасьєв О. І. Наративи і дезінформаційні загрози. *Посилення консолідації суспільства та ролі людського капіталу на шляху вступу України та Республіки Молдова до Європейського Союзу* : матеріали міжнарод. наук.-практ. конф., м. Кишинев – м. Одеса, 17–18 жовтня 2024 року). С. 78–80.
3. Броварська І. А. Політичний наратив як спосіб формування політичних концептів. *Наукові записки*. 2024. № 211. С. 20–27.
4. Кушнірова Т. В. Наратив як літературознавча категорія: генеза, ознаки, типологія. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. № 39. С. 130–134.
5. Степанова Л. В. Наративно-дискурсивний підхід в аспекті мистецької педагогіки. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2019. № 3. С. 110–116.
6. Гордієнко І. О., Давидова К. В. Психологічні чинники харчової поведінки підлітків. *Актуальні проблеми життєвого та професійного самоздійснення особистості* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Психологія самоздійснення особистості: теорія, досвід, практика», м. Одеса, 19–20 травня 2023 р. Одеса : ФОП Бєлий А.Є., 2023. С. 28–36.
7. Місциха Л. П., Чіляк О. В. Психологічні особливості прояву розладів харчової поведінки у підлітковому віці. *Габітус*. 2024. № 65. С. 88–92.
8. Пашко Т. А. Сприймання образу власного тіла дівчатами юнацького віку з різним типом харчової поведінки. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2020. № 5. С. 206–219.
9. Смутчак С. В. Аналіз психологічних особливостей молоді з порушеннями харчової поведінки. *Вісник післядипломної освіти*. 2024. № 30. С. 100–124.

Стаття надійшла у редакцію: 29.08.2025

Стаття прийнята: 15.09.2025

Опубліковано: 23.10.2025